

VENÄJÄN TALOUSRIKOSTUTKINTAVIRANOMAISET

ANJA LOHINIVA

Poliisiammattikorkeakoulu
Tampere, 2008

Anja Lohiniva

VENÄJÄN TALOUSRIKOSTUTKINTAVIRANOMAISET
Selvitys Venäjällä talousrikosten rikosoikeudelliseen tutkintaan osallistuvista
viranomaisista

Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 69/2008

ISBN 978-951-815-148-0
ISSN 1797-5743

TIIVISTELMÄ

Tässä selvityksessä kuvataan pääpiirteissään Venäjällä talousrikosten rikosoikeudelliseen tutkintaan osallistuvat viranomaiset, joita ovat sisäasiainministeriö (MVD) ja sen alaiset talousrikostorjunnan päähallinto sekä miliisi. Miliisissä talousrikosten torjuntaan ja tutkintaan osallistuvat rikosmiliisi ja sen talousrikosyksiköt. Venäjän talousrikosviranomaisiin kuuluvat myös federatiivinen turvallisuuspalvelu (FSB) ja sen alainen rajavartiopalvelu, tullipalvelu ja siihen kuuluva salakuljetuksen vastaisen työn päähallinto sekä syyttäjä. Miliisin ja talousrikostorjunnan päähallinnon tutkijat tutkivat laajasti erilaisia talousrikoksia, muun muassa verorikoksia, salakuljetusta, rahanpesua sekä tullimaksujen kiertämistä. FSB:n ja rajavartiopalvelun tutkijat tutkivat esimerkiksi salakuljetusta. Myös tullipalvelun ja salakuljetuksen vastaisen työn päähallinnon sekä syyttäjän tutkijat tutkivat salakuljetusta sekä tullimaksujen maksamatta jättämistä.

SISÄLLYSLUETTELO

<i>Tiivistelmä</i>	3
<i>Sisällysluettelo</i>	4
1 JOHDANTO.....	5
2 KESKEISET KÄSITTEET	6
2.1 Talousrikos	6
2.2 Tutkinta ja tutkintaprosessi	6
2.3 Operatiivinen toiminta	7
2.4 Hallinnollinen oikeusrikkomus	7
3 VENÄJÄN TALOUSRIKOSTUTKINTAVIRANOMAISET	8
3.1 Sisäasianministeriö (MVD), talousrikostorjunnan päähallinto ja miliisi.....	8
3.2 Turvallisuuspalvelu (FSB), rajavartiopalvelu	10
3.3 Tullipalvelu, salakuljetuksen vastaisen työn päähallinto	10
3.4 Syyttäjä.....	11
<i>Lähdeluettelo</i>	12

1 JOHDANTO

Tässä selvityksessä keskitytään Venäjällä talousrikosten rikosoikeudelliseen tutkintaan osallistuviin viranomaisiin ja kuvataan pääpiirteissään nämä viranomaiset sekä heidän keskeiset tehtävänsä. Selvityksessä myös esitetään, millaisten talousrikosten¹ tutkintaan nämä eri viranomaiset osallistuvat. Lisäksi määritellään lyhyesti käsitteet talousrikos, tutkinta, operatiivinen toiminta ja hallinnollinen oikeusrikkomus sekä kuvataan tutkintaprosessi. Selvityksen tavoitteena on lisätä tietoa Venäjän talousrikoskontrollijärjestelmästä suomalaisten viranomaisten käytännön työn tueksi.

Selvityksen aineistona on käytetty muun muassa venäjänkielisiä lakeja, asetuksia ja internet-lähteitä (juridiset sanastot, organisaatioiden internet-sivut). Tärkeä lähde on Poliisiammattikorkeakoulun ja Raja- ja merivartiokoulun yhteishankkeena toteutetun rajaturvallisuustutkimuksen loppuraportti².

Selvitys on osa Poliisiammattikorkeakoulun hanketta ”Talousrikostutkinnan organisointi Venäjällä ja rajat ylittävä suomalais-venäläinen viranomaisyhteistyö” (elokuu 2007–toukokuu 2008), jossa on samanaikaisesti tämän selvityksen kanssa valmistunut raportti suomalais-venäläisestä viranomaisyhteistyöstä talousrikosten torjunnassa ja tutkinnassa³. Hankkeen on rahoittanut Suomen sisäasiainministeriön poliisiosasto talousrikollisuuden tieteelliseen tutkimustoimintaan tarkoitetuista määrärahoista.

On syytä huomioida, että tässä esitetty talousrikostutkinnan organisaatorakenne kuvaa tilannetta keväällä 2008. Alustavien tietojen mukaan Venäjän hallitus suunnittelee yhtenäisen tutkivan viraston perustamista Venäjälle. Voidaan olettaa, että suunnitelmilla on toteutuessaan vaikutusta myös talousrikoskontrollijärjestelmään. Tässä selvityksessä Venäjän talousrikostutkintaviranomaisista syntyvä kuva pohjaa kokonaan lakiteksteihin ja muuhun valmiiseen tekstimateriaaliin. Hankkeen puitteissa ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta esimerkiksi haastatella kyseisiä viranomaisia, jolloin kuvausta olisi ollut mahdollista syventää.

¹ Tässä selvityksessä keskitytään Venäjän rikoslain 22 luvun rikosnimikkeisiin (Venäjän rikoslaki 13.06.1996, nro 63-F3; <http://www.interlaw.ru/>, 2008).

² Heusala, Lohiniva ja Malmi (2008).

³ Tämä selvitys on nimeltään ”Mistä se oikea partneri löytyy?” Selvitys suomalais-venäläisestä viranomaisyhteistyöstä talousrikosten torjunnassa ja tutkinnassa – Suomen keskusrikospoliisin näkökulma” (Lohiniva 2008).

2 KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Talousrikos

Venäjän talousrikoskäsite ei ole yksiselitteinen, eikä talousrikoksen määritelmää löydy esimerkiksi lakiteksteistä⁴. Venäjän rikoslaisissa on luku 22, ”Rikokset taloudellisen toiminnan [liiketoiminnan] alueella”, johon on kirjattu suurin osa rikoslain ”rikoksista talouden alueella” (rikoslain osa VIII). Voidaan esittää, että luvussa 22 esitetyt rikosnimikkeet viittaavat tyypillisesti rikoksiin, joita tehdään yritystoiminnan puitteissa. Muita rikoslain osan VIII rikoksia ovat luvun 21 ”omaisuusrikokset” sekä luvun 23 ”rikokset kaupallisten ja muiden organisaatioiden intressejä vastaan”.⁵ Venäjän rikoslain mukaista talousrikosten määritelmää voidaan pitää varsin laajana – erityisesti mikäli talousrikoksiksi luetaan kuuluviksi kaikki rikoslain ”rikokset talouden alueella” (rikoslain osa VIII). Talousrikokset voidaan määritellä myös siten, että ne ovat rikoksia, jotka on tehty aineellisen tuotannon, tavaroiden ja palveluiden jaon sekä myynnin alueella⁶. Kriminologiseen määritelmään sisällytetään kuuluvaksi rikoslain luvun 22 rikosnimikkeiden lisäksi usein myös virkarikokset – kuten lahjonta – (rikoslain osa X eli ”rikokset valtiovaltaa vastaan”) sekä tietokonerikokset (rikoslain osa IX eli ”rikokset yleistä [yhteiskunnallista] turvallisuutta ja järjestystä vastaan”). Kannattaa myös huomioda, että talousrikosten tunnusmerkistöt muuttuvat jatkuvasti, mikä puolestaan synnyttää muospaineita Venäjän rikoslain mukaisiin määritelmiin.⁷

Selvityksessä käytetään talousrikosmääritelmää, joka käsittää Venäjän rikoslain luvun 22 eli ”rikokset taloudellisen toiminnan [liiketoiminnan] alueella”. Perusteluna tälle rajaukselle on, että tämä selvitys on kohdistettu erityisesti suomalaisille talousrikostutkintaviranomaisille, jotka törmäävät työssään ja yhteistyössä venäläisten talousrikosviranomaisten kanssa tyypillisesti luvun 22 rikoksiin – kuten verorikoksiin, salakuljetukseen tai tullimaksujen kiertämiseen.

2.2 Tutkinta ja tutkintaprosessi

Tässä selvityksessä käsiteltävä tutkinta⁸ jakautuu Venäjällä kahteen muotoon⁹. Kiteytetysti voidaan esittää, että tutkinnan tavoitteena on selvittää, onko rikos tapahtunut, ketkä ovat siihen osalliset henkilöt, mikä on vahingon luonne ja määrä, sekä millaisia ovat juttuun vaikuttavat muut tekijät.¹⁰

Tutkinta¹¹ alkaa siitä hetkestä kun rikosjuttu on nostettu. Rikosjutun voivat nostaa esitutkintaa tai tutkintaa suorittava viranomainen syyttäjän suostumuksella tai syyttäjä toimivaltuuksiensa rajoissa. Syyttäjä valvoo rikosilmoitusten oikeellisuutta ja voi ottaa asian itselleen tutkittavaksi tai antaa sen tutkittavaksi muulle esitutkinta- tai tutkintaviranomaiselle tai alemmalle syyttäjäviranomaiselle. Syyttäjälle kuuluu tutkinnan kummankin muodon valvonta.

⁴ Koistinen (2008); <http://mirslovarei.com/> (2008).

⁵ Venäjän rikoslaki 13.06.1996, nro 63-F3; <http://www.interlaw.ru/> (2008).

⁶ <http://www.glossary.ru/> (2008).

⁷ Koistinen (2008).

⁸ Venäjäksi предварительное расследование.

⁹ Näistä tutkinnan muodoista toinen on venäjäksi предварительное следствие ja toinen дознание. Suomen järjestelmään verrattaessa дознание voidaan kääntää myös esitutkinnaksi tai valmistelevalle tutkinnaksi. Предварительное следствие tarkoittaa varsinaista tutkintaa.

¹⁰ Heusala ym. (2008, 50–51).

¹¹ Venäjäksi предварительное расследование.

Syyttäjä voi myös pidentää tutkinta-aikaa. Esitutkintaa¹² toteuttavalla viranomaisella on oikeus suorittaa tutkintatoimenpiteitä toimivaltansa puitteissa. Tutkijalla¹³ on oikeus ottaa tutkittava asia käsittelyyn tai lähettää se syyttäjälle tai toiselle tutkintaa tai esitutkintaa suorittavalle viranomaiselle. Tutkija päättää toimivaltansa rajoissa tutkinnan kulusta, paitsi niissä tilanteissa, jotka vaativat syyttäjän määräyksen tai oikeuden päätöksen. Esimerkiksi pakkokeinojen käyttö tutkinnassa vaatii oikeuden päätöksen. Tutkija toimii yhteistyössä esitutkinta- ja operatiivisten viranomaisten kanssa. Tutkijat työskentelevät tutkintaosaston johtajan alaisuudessa, joka päättää tutkijalle annettavasta rikosasiasta sekä tutkintaryhmän muodostamisesta. Hänellä on oikeus tarkastaa tutkintamateriaali, antaa tutkijoille ohjeita tutkinnan suuntaamisesta, rikoksen laadun määrittelemisestä ja syytteiden määrästä. Tutkijat voivat valittaa tutkintaosaston johtajan määräyksistä syyttäjälle. Tutkintaprosessin päätteeksi laaditaan syytekirjelmä, jonka tekee tutkija. Ennen syytekirjelmän laatimista asianosaisilla ja heidän edustajillaan on oikeus tutustua kirjelmän perustana olevaan aineistoon. Syytekirjelmän vahvistaa syyttäjä ja hän myös päättää asian viemisestä tuomioistuimeen. Lisäksi syyttäjä voi vaatia lisätutkimuksia, muuttaa syytekirjelmän sisältöä tai tehdä syyttämättäjäättämisspätöksen.¹⁴

2.3 Operatiivinen toiminta

Venäjällä operatiiviseen toimintaan kuuluu rikosten paljastaminen ja ehkäiseminen sekä rikosta valmistelevien, parhaillaan tekevien tai rikoksen tehneiden henkilöiden paljastaminen. Siihen kuuluu myös esitutkinta- ja tutkintaelimiltä sekä oikeudelta pakoilevien sekä kadonneiden henkilöiden etsintä. Kyseiseen toimintaan sisältyy myös tiedon kerääminen tapahtumista ja toimista, jotka uhkaavat Venäjän valtiollista, sotilaallista, taloudellista tai ekologista turvallisuutta. Operatiivisen vaiheen pakkokeinoihin kuuluvat esimerkiksi postilähetysten ja muiden viestimien seuranta, puhelinkuuntelu ja valeosto.¹⁵

2.4 Hallinnollinen oikeusrikkomus

Hallinnollinen oikeusrikkomus on Venäjän rikoslain alaisista teoista eroteltu rikkomus, jonka seuraamuksista säädetään koodeksissa hallinnollisista rikkomuksista tai Venäjän subjektien¹⁶ laeissa. Hallinnollisten rikkomusten koodeksi on Venäjän rikoslaista erillinen lievempien rikkomusten lista ja siinä säädetään niistä periaatteista, joiden mukaan Venäjän hallinnon on toimittava. Koodeksi on laaja ja se sisältää hyvin erilaisia rikkomuksia, jotka koskevat paitsi viranomaisten toimintaa myös hallinnon asiakkaita. Merkittävän ryhmän muodostavat liike-toimintaa koskevat määräykset.¹⁷

¹² Tässä tutkija suorittaa esitutkintaa (venäjäksi дознание).

¹³ Tässä tutkija suorittaa varsinaista tutkintaa (venäjäksi предварительное следствие).

¹⁴ Venäjän rikosprosessilaki 18.12.2001, nro 174-F3; [Http://www.interlaw.ru/](http://www.interlaw.ru/) (2008); Heusala ym. (2008, 49, 51).

¹⁵ Laki operatiivis-etsinnällisestä toiminnasta 12.08.1995, nro 144-F3; [Http://www.law.edu.ru/](http://www.law.edu.ru/) (2008); Heusala ym. (2008, 49).

¹⁶ Venäjään kuuluu 89 subjektia. Subjekti on Venäjän hallinnollinen alue, jolla on omat edustuslaitokset, johto ja hallinto, ja joka on perustuslain määrittämässä rajoissa itsenäinen päätöksenteossa. Subjekteja ovat Venäjän 49 aluetta, 21 tasavaltaa, 10 autonomista piirikuntaa, kuusi aluepiiriä, yksi autonominen alue sekä Moskovan ja Pietarin kaupungit. (Heusala ym. 2008, 333).

¹⁷ Koodeksi hallinnollisista oikeusrikkomuksista 30.12.2001, nro 195-F3, [Http://www.interlaw.ru/](http://www.interlaw.ru/), (2008); Heusala ym. (2008, 329–330).

3 VENÄJÄN TALOUSRIKOSTUTKINTAVIRANOMAISET

Talousrikosten rikosoikeudelliseen tutkintaan osallistuvia viranomaisia ovat Venäjällä:

- sisäasiainministeriö, jonka alaisuudessa ovat talousrikostorjunnan päähallinto¹⁸ sekä miliisi (rikosmiliisi ja sen talousrikosyksiköt),
- federatiivinen turvallisuuspalvelu (FSB), jonka alaisuudessa on rajavartiopalvelu,
- tullipalvelu, jonka alaisuudessa on salakuljetuksen vastaisen työn päähallinto,
- syyttäjät, jonka keskeinen tehtävä on valvoa muiden talousrikostorjuntaan ja tutkintaan osallistuvien viranomaisten toimintaa.

Nämä viranomaiset toteuttavat kaikki joko esitutkintaa¹⁹ tai varsinaista tutkintaa²⁰ tai molempia tutkinnan muotoja. Esitutkintaa²¹ tekevät talousrikostorjunnan päähallinnon, miliisin, rajavartiopalvelun, tullin ja syyttäjän viranomaiset, jotka toimivat esitutkintatehtävissä. Tutkintaa²² harjoittavat talousrikostorjunnan päähallinnon, miliisin, federatiivisen turvallisuuspalvelun (FSB) ja syyttäjän tutkijat niiden toimialueeseen kuuluvien rikosjuttujen osalta. Talousrikostorjunnan päähallinnon, miliisin sekä syyttäjän tutkijat toteuttavat siis kumpaakin tutkinnan muotoa. Sen sijaan FSB:n tutkijat suorittavat yksinomaan varsinaista tutkintaa ja rajavartiopalvelun tutkijat pelkästään esitutkintaa, samoin kuin tullipalvelun ja salakuljetuksen vastaisen työn päähallinnon tutkijat.²³

3.1 Sisäasiainministeriö (MVD), talousrikostorjunnan päähallinto ja miliisi

Venäjän sisäasiainministeriö vastaa Venäjän sisäiseen turvallisuuteen ja järjestykseen kuuluvasta työstä. Sen tärkeimpiin tehtäviin kuuluu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, rikosten ja hallinnollisten oikeusrikkomusten ehkäiseminen ja selvittäminen sekä rikosten paljastaminen ja tutkinta.²⁴ Sisäasiainministeriöön kuuluu tutkintakomitea, joka johtaa ja koordinoi muiden sisäasiainministeriön alaisten tutkintayksiköiden toimintaa²⁵. Sisäasiainministeriön alaisuudessa ovat talousrikostorjunnan päähallinto sekä miliisi. Nämä molemmat organisaatiot osallistuvat talousrikosten torjunta- ja tutkintatyöhön.²⁶

Talousrikostorjunnan päähallinto jakaantuu paikallistasolla talousrikostorjunnan yksiköihin. Sen tärkeimpiin tehtäviin kuuluvat Venäjän subjektien eli hallinnollisten alueiden sisäasiainhallinnon toiminnan johtaminen ja koordinointi talousrikosten ehkäisemiseksi ja paljastamiseksi silloin, kun rikostorjuntatyö vaatii tutkintaa²⁷. Talousrikostorjunnan päähallinnon tehtäviä ovat lisäksi kansallisia etuja koskevien talousrikosten ehkäiseminen ja paljastaminen. Sen tehtäviin kuuluu torjua ja selvittää talousrikoksia, joita tehdään valtiovallan elimissä. Talousrikostorjunnan päähallinto tutkii ja analysoi talousrikostilannetta sekä talousrikollisuu-

¹⁸ Sanatarkka käänös venäjältä suomeen on ”talousrikosten vastaisen työn päähallinto”.

¹⁹ Tässä tutkinnan muoto on venäjäksi дознание.

²⁰ Tässä tutkinnan muoto on venäjäksi предварительное следствие.

²¹ Venäjäksi дознание.

²² Venäjäksi предварительное следствие.

²³ Venäjän rikosprosessilaki 18.12.2001, nro 174-F3; [Http://www.interlaw.ru/](http://www.interlaw.ru/) (2008); Heusala ym. (2008, 50).

²⁴ [Http://www.mvd.ru/](http://www.mvd.ru/) (2008).

²⁵ <http://www.mvd.ru/> (2008).

²⁶ Venäjän sisäasiainministeriön määräys talousrikostorjunnan päähallinnosta, 19.03.1999, nro 207; [Http://zakon.kuban.ru/](http://zakon.kuban.ru/) (2008); laki miliisistä 18.4.1991, nro 1026-1; [Http://www.garant.ru/](http://www.garant.ru/) (2008).

²⁷ Tässä tutkinnan muoto on venäjäksi предварительное следствие.

den syitä ja ennustaa rikostilanteen kehittymistä. Se myös organisoii talousrikostorjuntaohjelmien ja -suunnitelmien kehittämistä ja toteuttamista sekä osallistuu operatiivisen toiminnan kehittämiseen.²⁸

Miliisi on poliisin nimitys Venäjällä. Se jakautuu rikosmiliisiin sekä yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta vastaavaan järjestysmiliisiin (paikallismiliisiin). Miliisissä talousrikosten torjuntaan ja tutkintaan osallistuvat rikosmiliisi ja sen talousrikosyksiköt. Rikosmiliisin alueelliset talousrikosyksiköt työskentelevät talousrikosten parissa paikallistasolla. Rikosmiliisiin tärkeimmät tehtävät ovat tutkintaa vaativien rikosten ehkäiseminen ja selvittäminen sekä tutkintaelimiltä ja oikeudelta piilottelevien ja rangaistusta pakoilevien henkilöiden etsintä. Lisäksi tehtäviin kuuluu kadonneiden henkilöiden etsintä lain edellyttämässä tapauksissa. Miliisiin tehtäviin kuuluu yksityishenkilöiden turvallisuuden takaaminen, rikosten ja hallinnollisten oikeusrikkomusten ehkäiseminen ja selvittäminen, rikosten paljastaminen, yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta huolehtiminen sekä omaisuuden suojeleminen.²⁹

Miliisin ja talousrikostorjunnan päähallinnon tutkijat suorittavat rikosprosessilain mukaan esitutkintaa ja tutkintaa seuraavien rikoslain luvussa 22 (”rikokset taloudellisen toiminnan [liiketoiminnan] alueella”) mainittujen rikosnimikkeiden kohdalla:

- 169 § (laillisen yritystoiminnan tai muun toiminnan estäminen), 170 § (laittomien maakauppojen rekisteröinti), 171 § (laiton yritystoiminta), 171.1 § (merkitsemättömien tavaroiden ja tuotteiden tuotanto, hankkiminen, säilytys, kuljetus ja myynti), 172 § (laiton pankkitoiminta), 173 § (valeyrittäjäyys), 174 § (muiden henkilöiden rikoksella hankkimien rahavarojen tai muun omaisuuden laillistaminen eli rahanpesu), 174.1 § (henkilön itsensä rikoksella hankkimien rahavarojen tai muun omaisuuden laillistaminen eli rahanpesu), 175 § (omaisuuden hankkiminen tai myynti tietoisena sen saamisesta rikoksella), 176 § (laiton luoton hankkiminen), 177 § (tahallinen luottovelan maksun laiminlyönti), 178 § (kilpailun kieltäminen, rajoittamien tai poistaminen), 179 § (pakottaminen kaupantekoon tai siitä luopumiseen), 180 § (laiton tavaramerkin käyttö), 181 § (valtiollisten arvoleimojen valmistus- ja käytösääntöjen rikkominen), 183 § (laiton liike-, vero- tai pankkisalaisuuksia sisältävien tietojen hankkiminen ja paljastaminen), 184 § (ammattuurheilukilpailujen ja kaupallisten viihdekilpailujen osallistujien ja järjestäjien lahjonta), 185 § (väärinkäytökset arvopapereiden liikkeellelaskun yhteydessä), 186 § (väärinnettyn rahan tai arvopapereiden valmistus tai myynti), 187 § (väärinnettujen luotto- tai maksukorttien ja muiden maksuasiakirjojen valmistus tai myynti), 188 § (salakuljetus), 191 § (laiton kaupankäynti arvometalleilla, luonnonjalokivillä tai helmillä), 192 § (arvometallien ja jalokivien valtiolle luovuttamissääntöjen rikkominen), 193 § (ulkomaisessa valuutassa olevien varojen kotiuttamatta jättäminen ulkomailta), 194 § (organisaatiolta tai luonnolliselta henkilöltä perittävien tullimaksujen maksamatta jättäminen), 195 § (oikeudettomat toimet konkurssin yhteydessä), 196 § (harkittu konkurssi), 197 § (valekonkurssi), 198 § (luonnollisen henkilön harjoittama verojen ja (tai) maksujen kierto, 199 § (organisaation harjoittama verojen ja (tai) maksujen kierto), 199.1 § (veroedustajan velvollisuuksien laiminlyönti), 199.2 § (organisaation tai yksityisyrittäjän sellaisten rahavarojen tai omaisuuden salaaminen, joihin kohdistuu verojen ja (tai) maksujen perintä).³⁰

²⁸ Venäjän sisäasiainministeriön määräys talousrikostorjunnan päähallinnosta, 19.03.1999, nro 207; [Http://zakon.kuban.ru/](http://zakon.kuban.ru/) (2008).

²⁹ Heusala ym. (2008, 109, 111).

³⁰ Venäjän rikosprosessilaki 18.12.2001, nro 174-F3; [Http://www.interlaw.ru/](http://www.interlaw.ru/) (2008).

3.2 Turvallisuuspalvelu (FSB), rajavartiopalvelu

Federatiivinen turvallisuuspalvelu (FSB) on Venäjän tärkein turvallisuusorganisaatio³¹. Sen vastuulla on laajasti Venäjän sisäiseen turvallisuuteen kuuluvia tehtäviä. FSB:n perustehtävänä on valtion turvallisuudesta huolehtiminen, rajan vartiointi, meri- ja erityisalueiden sekä tietoturvallisuudesta vastaaminen. FSB osallistuu yhteistyössä muiden turvallisuusorganisaatioiden kanssa järjestäytyneen rikollisuuden, korruption, salakuljetuksen, rahanpesun, laittoman maahanmuuton, aseiden laittoman myynnin, huumerikollisuuden, tietovarkauksien ja ääriliikkeiden vastaiseen työhön. Näiden lisäksi sen toimialaan kuuluu terrorismin torjunta sekä tiedustelutiedon kerääminen ja analysointi.³² Turvallisuuspalvelun tärkeimpiin tehtäviin talousrikosten torjunnan alueella kuuluu tiedottaa Venäjän presidenttiä ja hallitusta ja muita valtiovallan elimiä sekä Venäjän subjekteja turvallisuusuhkista³³.

Rajavartiopalvelu on FSB:n alainen³⁴ sotilaallisesti järjestäytynyt organisaatio, joka vastaa rajaturvallisuuden ja -järjestyksen ylläpidosta. Se on järjestäytynyt seitsemään rajavartiolahallintoalueeseen.³⁵

FSB:n tutkijat³⁶ tutkivat rikosprosessilain mukaan seuraavia Venäjän rikoslain luvun 22 (”rikokset taloudellisen toiminnan [liiketoiminnan] alueella”) rikosnimikkeitä:

- 188 § (salakuljetus), 189 § (joukkoiskuja varten tapahtuva laiton raaka-aineen ja muiden materiaalien vienti tai välittäminen).

Rajavartiopalvelun tutkijat suorittavat esitutkintaa³⁷ salakuljetusrikosten osalta (188 §).³⁸

3.3 Tullipalvelu, salakuljetuksen vastaisen työn päähallinto

Tullipalvelu³⁹ vastaa Venäjän tullipolitiikasta, tullilainsäädännön kehittamisestä, tullivalvonnan, tullitarkastuksesta sekä valuuttasäätelystä. Sillä on erityistehtäviä salakuljetuksen ja muiden rikosten sekä hallinnollisten rikkomusten vastaisessa työssä. Tullipalvelu seuraa ja valvoo Venäjän ulkomaankauppaa. Se on jakautunut subjektien mukaan alueellisiksi tullihallinnoiksi, joiden toimintaa ohjataan tullipalvelun johdosta käsin. Alueellisten tullihallintojen alaisuudessa toimivat paikalliset tullit.⁴⁰

Tullipalvelun tutkintahallinto vastaa tullin työhön liittyvästä välittömästä tutkintatyöstä, esitutkinnasta sekä hallintorikkomusten selvittämisestä. Se myös toimeenpanee syyttäjän tullissa suoritettavaa tutkintaa koskevat vaatimukset. Tutkintahallinnon vastuulla ovat myös tullin toiminnan laillisuutta koskevat kysymykset.⁴¹

Tullirikosten torjunnasta vastaa erityisesti salakuljetuksen vastaisen työn päähallinto. Sen tehtävänä on tullipalvelun operatiivisen toiminnan järjestäminen ja hoitaminen sekä talousrikollisuuden vastainen työ. Salakuljetuksen vastaisen työn päähallinto vastaa kaikesta tullin salakuljetuksen vastaisesta toiminnasta. Se harjoittaa analyysitoimintaa ja pitää yllä tietokan-

³¹ FSB on ollut Venäjän tärkein turvallisuuspalvelu maaliskuusta 2003 lähtien (<http://www.fsb.ru/>, 2008).

³² Asetus federatiivisesta turvallisuuspalvelusta ja sen rakenteesta 11.08.2003, nro 960; [Http://www.fsb.ru/](http://www.fsb.ru/) (2008); Heusala ym. (2008, 40, 255).

³³ <http://newasp.omskreg.ru/> (2008).

³⁴ Rajavartiopalvelu siirtyi FSB:n alaisuuteen maaliskuussa 2003 (<http://www.fsb.ru/>, 2008).

³⁵ Laki Venäjän valtionrajasta 06.10.1997, nro 131-F3, 01.07.2003; [Http://www.fsb.ru/](http://www.fsb.ru/) (2008); Laki rajavartiopalvelusta 04.05.2000, nro 55-F3; [Http://www.nasledie.ru/](http://www.nasledie.ru/) (2008); Heusala ym. (2008, 252–253).

³⁶ FSB:n tutkijat suorittavat varsinaista tutkintaa (venäjäksi предварительное следствие).

³⁷ Tässä tutkinnan muoto on venäjäksi дознание.

³⁸ Venäjän rikosprosessilaki 18.12.2001, nro 174-F3; [Http://www.interlaw.ru/](http://www.interlaw.ru/) (2008).

³⁹ Tullipalvelun edeltäjänä toimi 09.03.2004 asti valtiollinen tullikomitea (<http://www.customs.ru/>, 2008).

⁴⁰ Asetus tullipalvelusta 26.07.2006, nro 459; [Http://www.customs.ru/](http://www.customs.ru/) (2008); Heusala ym. (2008, 200).

⁴¹ [Http://www.customs.ru/](http://www.customs.ru/) (2008); Heusala ym. (2008, 202).

taa Venäjän rajan ylittävistä tavaroista ja ajoneuvoista. Se koordinoi tullipalvelun suhteita muiden maiden viranomaisten kanssa operatiivisessa yhteistyössä ja tietojen vaihdossa. Salakuljetuksen vastaisen työn päähallinto huolehtii tullin viranomaisyhteistyöstä järjestäytyneen rikollisuuden, terrorismin ja rahanpesun torjumiseksi.⁴²

Tullin tutkijat suorittavat esitutkintaa⁴³ rikosprosessilain mukaan seuraavien rikoslain luvun 22 (”rikokset taloudellisen toiminnan [liiketoiminnan] alueella”) rikosnimikkeiden kohdalla:

- 188 § (salakuljetus), 194 § (organisaatiolta tai luonnolliselta henkilöltä perittävien tullimaksujen maksamatta jättäminen).⁴⁴

3.4 Syyttäjä

Syyttäjä valvoo Venäjän lakien noudattamista. Pääsyyttäjä ja hänen alaiset syyttäjät koordinoivat rikostorjuntatyössä miliisin, talousrikostorjunnan päähallinnon, FSB:n, rajavartiopalvelun, tullipalvelun, salakuljetuksen vastaisen työn päähallinnon sekä muiden lainvalvontaviranomaisten toimintaa. Syyttäjä valvoo myös yritysten ja yhdistysten toimintaa.⁴⁵

Syyttäjän järjestelmään kuuluu syyttäjän tutkintakomitea⁴⁶. Se vastaa syyttäjän tutkintatyöstä sekä syyttäjän kansainvälisestä rikostorjuntayhteistyöstä.⁴⁷

Syyttäjän tutkijat toteuttavat tutkintaa⁴⁸ rikosprosessilain mukaan seuraavien rikoslain luvun 22 (”rikokset taloudellisen toiminnan [liiketoiminnan] alueella”) rikosnimikkeiden kohdalla:

- 170 § (laittomien maakauppojen rekisteröinti), 171 § (laiton yritystoiminta), 171.1 § (merkitsemättömien tavaroiden ja tuotteiden tuotanto, hankkiminen, säilytys, kuljetus ja myynti), 175 § (omaisuuden hankkiminen tai myynti tietoisena sen saamisesta rikoksella), 177 § (tahallinen luottovelan maksun laiminlyönti), 180 § (laiton tavaramerkin käyttö), 181 § (valtiollisten arvoleimojen valmistus- ja käytösääntöjen rikominen), 188 § (salakuljetus), 194 § (organisaatiolta tai luonnolliselta henkilöltä perittävien tullimaksujen maksamatta jättäminen).⁴⁹

⁴² [Http://www.customs.ru/](http://www.customs.ru/) (2008); Heusala ym. (2008, 201).

⁴³ Tässä tutkinnan muoto on venäjäksi дознание.

⁴⁴ Venäjän rikosprosessilaki 18.12.2001, nro 174-F3; [Http://www.interlaw.ru/](http://www.interlaw.ru/) (2008).

⁴⁵ Laki syyttäjänvirastosta 24.07.2007, nro 214-F3; [Http://www.genproc.gov.ru/](http://www.genproc.gov.ru/) (2008); Heusala, ym. (2008, 39).

⁴⁶ Syyttäjän järjestelmään on kuulunut tutkintakomitea vuodesta 2007 alkaen (Asetus syyttäjän tutkintakomiteasta 01.08.2007, nro 1004; <http://www.homeru.com/>, 2008).

⁴⁷ Asetus syyttäjän tutkintakomiteasta 01.08.2007, nro 1004; [Http://www.homeru.com/](http://www.homeru.com/), 2008).

⁴⁸ Näiden rikosnimikkeiden osalta syyttäjän tutkijat toteuttavat esitutkintaa (venäjäksi дознание).

⁴⁹ Venäjän rikosprosessilaki 18.12.2001, nro 174-F3; [Http://www.interlaw.ru/](http://www.interlaw.ru/) (2008).

LÄHDELUETTELO

- Heusala, Anna-Liisa, Lohiniva, Anja ja Malmi, Antti. 2008. Samalla puolella – eri puolilla rajaa: Rajaturvallisuuden edistäminen Suomen ja Venäjän viranomaisyhteistyönä. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 30/2008. Raja- ja merivartiokoulun julkaisusarja 1. Tutkimuksia No 2. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Koistinen, Jarmo. 2008. Suomen ja Venäjän talousrikosoikeusvertailun metodologiaan liittyviä kysymyksiä. Esitelmä Aleksanteri-instituutin tutkijakoulupäivillä 10.1.2008. Helsingin yliopisto.
- Lohiniva, Anja. 2008. ”Mistä se oikea partneri löytyy?” Selvitys suomalais-venäläisestä viranomaisyhteistyöstä talousrikosten torjunnassa ja tutkinnassa – Suomen keskusrikospoliisin näkökulma. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 70/2008. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu. Verkkojulkaisu osoitteessa www.poliisiammattikorkeakoulu.fi.

VENÄJÄNKIELISET VIRANOMAISLÄHTEET

- Asetus federatiivisesta tullipalvelusta 26.07.2006, nro 459 (Положение О Федеральной таможенной службе от 26 июля 2006 г. No 459).
- Asetus Venäjän federaation federatiivisesta turvallisuuspalvelusta ja sen rakenteesta 11.08.2003, nro 960 (Положение О Федеральной службы безопасности Российской Федерации, утверждено указом президента РФ 11.8.2003, No 960).
- Asetus Venäjän federaation syyttäjän tutkintakomiteasta 01.08.2007, nro 1004 (Положение О Следственном комитете при прокуратуре Российской Федерации от 1 августа 2007 года N 1004)
- Federatiivinen laki operatiivis-etsinnällisestä toiminnasta 12.08.1995, nro 144-F3 (Федеральный закон Об оперативно-розыскной деятельности от 12.08.1995 г. N 144-ФЗ).
- Federatiivinen laki Venäjän federaation rajavartiopalvelusta 04.05.2000, nro 55-F3 (Федеральный закон от 4 мая 2000г. № 55-ФЗ О пограничной службе Российской Федерации)
- Federatiivinen laki Venäjän federaation syyttäjänvirastosta 24.07.2007, nro 214-F3 (Федеральный закон О прокуратуре Российской Федерации от 24.07.2007 N 214-ФЗ).
- Laki Venäjän federaation valtionrajasta 06.10.97, nro 131-F3, 01.07.2003 (Закон О государственной границе Российской Федерации, в ред. Федерального закона от 06.10.97 N 131-ФЗ, 01.07.2003).
- Venäjän federaation koodeksi hallinnollisista oikeusrikkomuksista 30.12.2001, nro 195-F3 (Кодекс Российской Федерации Об административных правонарушениях от 30.12.2001 N 195-ФЗ [КоАП РФ]).
- Venäjän federaation laki miliisistä 18.04.1991, nro 1026-1 (Закон Российской Федерации О милиции от 18 апреля 1991 г. N 1026-I).
- Venäjän federaation rikoskoodeksi eli -lakikokoelma 13.06.1996, nro 63-F3 (Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.1996 N 63-ФЗ [УК РФ]).
- Venäjän federaation rikosprosessikoodeksi eli -lakikokoelma 18.12.2001, nro 174-F3 (Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации от 18.12.2001 N 174-ФЗ [УПК РФ]).
- Venäjän federaation sisäasiainministeriön määräys Venäjän federaation sisäasiainministeriön talousrikostorjunnan päähallintoa koskevan asetuksen vahvistamisesta 19.03.1999, nro 207 (Приказ МВД Российской Федерации Об утверждении положения о главном управлении по борьбе с экономическими преступлениями министерства внутренних дел Российской Федерации от 19 Марта 1999 г. N 207).

VENÄJÄNKIELISET INTERNET-LÄHTEET

<http://www.customs.ru/>

<http://www.fsb.ru/>

<http://www.garant.ru/>

<http://www.genproc.gov.ru/>

<http://www.glossary.ru/>

<http://www.homeru.com/>

<http://www.interlaw.ru/>

<http://www.law.edu.ru/>

<http://mirslovarei.com/>

<http://www.mvd.ru/>

<http://www.nasledie.ru/>

<http://newasp.omskreg.ru/>

<http://zakon.kuban.ru/>

Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia

- Outi Roivainen ja Elina Ruuskanen: Laki ja järjestys? Poliisien ja kaupunkilaisten näkemyksiä järjestyslaista sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvonnasta. 32/2008. 38,00 €.
- Anna Vanhala: Piiri pieni pyörii. Poliisipäälliköiden ammatti-identiteetti ja työelämäkerrat. 31/2007. 29,00 €
- Anna-Liisa Heusala, Anja Lohiniva ja Antti Malmi: Samalla puolella - eri puolilla rajaa. Rajaturvallisuuden edistäminen Suomen ja Venäjän viranomaisyhteistyönä. 30/2008. 43,00 €
- Kari Saari: Poliisi ja joukkojenhallintatoiminta Suomessa. Joukkotilanteet ja niihin liittyvä poliisitoiminta suomalaisten poliisien näkökulmasta tarkasteltuna. 29/2007. 32,00 €
- Marko Viitanen: Poliisin rikokset. Tutkimus suomalaisen poliisirikoksen kuvasta. 28/2007. 65,00 €
- Terhi Hakamo ja Anna Vanhala: Poliisipäälliköt. Tutkimus paikallispoliisin johtamisesta. 27/2007. 29,00 €
- Tanja Noponen: "Ei muuta paikkaa". Tutkimus poliisin päihtymyssuojan kanta-asiakkaista. 26/2006. 16,00 €
- Johan Bäckman: Itämafia. Uhkakuvapolitiikka, rikosilmiöt ja kulttuuriset merkitykset. 25/2006. 26,00 €
- Marja-Liisa Laapio: Poliisi ja perheväkivalta. Tapaustutkimus poliisin toimintakulttuurista ja viranomaisverkostosta. 24/2005. 20,00 €
- Mari Kalliala: Poliittikkaa toisaalla. Poliittinen liike ja laitton toiminta. 23/2005. 18,00 €
- Seppo Kolehmainen: Järjestyslaki – Susi jo syntyessään? Järjestyslain valmistelun arviointi. 22/2005. 14,00 €
- Markku Heiskanen & Outi Roivainen: Helsinki! Tutkimus helsinkiläisten turvallisuudesta ja Helsingin poliisin palvelukyvyistä. 21/2005. 23,76 €
- Aarne Kinnunen & Riikka Perälä & Tarja Tuttavainen-Levanoja: Poliisin huumevalvontaprojekti pääkaupunkiseudulla. Seurantatutkimus. 20/2005. 15,00 €
- Petri Raivola ja Reija Taiha-Vepsäläinen: Työrukkasia ja visionäärejä. Päälystökursseilta valmistuneiden näkemyksiä opinnoistaan ja valmiuksistaan. 19/2004. 11,88 €.
- Pekka Santtila et al.: How far from home offenders travel. An international comparison of crime trips. 18/2004. 10,80 €

Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat

Reima Kukkonen: Keinotekoisista varallisuusjärjestelyistä ulosotossa ja velallisen rikoksissa 16/2007. 27,00€

Risto Honkonen & Nora Senvall: Poliisin johtamista kehittämässä.
15/2007. 39,00 €

Arto Hankilanoja: Työturvallisuus ja vastuun kohdentuminen poliisihallinnossa.
10/2003. 2., Uudistettu painos 2007. 16,00 €

Janne Häyrynen ja Tero Kurenmaa: Arvopaperimarkkinarikokset.
14/2006. 25,00 €

Anne Alvesalo & Ari-Matti Nuutila: Rangaistava työn turvattomuus.
13/2006. 21,00 €

Anne Jokinen: Rikos jää tekijän mieleen. Muistijälkitesti rikostutkintamenetelmänä. 12/2005. 20,00 €

Nina Pelkonen: Kriisin ABC. Käsikirja poliisin käyttöön. 11/2005. 10,80 €

Kimmo Himberg: Tekninen rikostutkinta. Johdatus forensiseen tieteeseen.
9/2002. 12,96 €

Marketta Vesisenaho: Poliisialan sanasto. Suomi-ruotsi-englanti.
8/2002. 10,80 €

Urpo Sarala: Poliisitoimen kehittämisen johtaminen. 7/2001. 16,35 €

Erkki Ellonen et al.: Etiikka ja poliisin työ. 6/2000. 14,54 €

Laura Ervo: Esitutkinnan optimaalisuus. Oikeudellisessa viitekehyksessä. 5/2000.
9,17 €

Hannu Kiehelä & Virta Sirpa (toim.): Lähipoliisi lähestymistapana.
4/1999. 16,26 €

Jyrki Wasastjerna: Johdatus poliisin kansainväliseen yhteistyöhön.
3/1999. 14,62 €

Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita,
1.1.2008 alkaen Poliisiammattikorkeakoulun raportteja

Janne Laukkanen: Poliisin tietoon tulleet sananvapausrikokset ja niiden esitutkin-
ta 68/2008. 17,00 €.

Arno Tanner (toim.): Poliisi ja maahanmuuttajat - Kohti kotoutumista edistävää
vuorovaikutusta 67/2008. 31,00 €.

Kari Laitinen (toim.): Tuhat ja yksi uhkaa - Tulkintoja terrorismista
66/2007. 25,00 €

Arno Tanner: Sisäisen turvallisuuden ohjelma asiantuntijoiden arvioimana.
65/2007. 13,00 €

Noora Ellonen, Janne Kivivuori ja Juha Kääriäinen: Lapset ja nuoret väkivallan
uhreina. 64/2007. 8,00 €

Kaisa Eskola: Naispoliisien etenemismahdollisuuksiin yhteydessä olevat tekijät.
63/2007. Verkkajulkaisu.

Tanja Noponen: Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 2006
62/2007. 12,00 €

Elina Ruuskanen: Rangaistuskäytäntö rekisterimerkintärikoksissa. 61/2007.
Verkkajulkaisu

Kaija Korhonen ja Noora Ellonen: Maahanmuuttajanaiset väkivallan uhrina. Poliisin
tietoon tullut maahanmuuttajanaisiin kohdistunut väkivalta vuonna 2005.
60/2007. 10,00 €

Mikael Sainio et.al.: Tasa-arvon toteutuminen ja kokeminen poliisissa. 59/2007.
11,00 €

Tanja Noponen: Arjen arvet. Pahoinpitely- ja kehokarttalomake väkivaltatyön vä-
lineenä. 58/2007. 17,00 €

Juha Kääriäinen ja Noora Ellonen: The Finnish Racist Crime Monitoring System.
57/2007. Verkkajulkaisu

Janne Laukkanen: "Ei mitään korkeampaa tiedettä". Selvitys talousrikosten esi-
käsittely-yksikön vastaanotosta. 56/2006. Verkkajulkaisu

Verkkajulkaisut osoitteessa www.poliisiammattikorkeakoulu.fi